

ІНВЕСТИЦІЇ, ФІНАНСИ ТА БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

УДК 657.371 : 631.11

СТАДНІК Л.І., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет
leostad@ukr.net

ПРОБЛЕМИ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Розглянуті методичні і практичні проблеми організації інвентаризації в сільськогосподарських підприємствах. Досліджено стан організації первинного обліку операцій стосовно результатів проведених інвентаризацій. Виявлено окремі проблеми щодо організації їх проведення і оформлення результатів. Запропоновано шляхи удосконалення організації інвентаризацій в аграрних формуваннях.

Наукова новизна полягає у посиленні теоретичного обґрунтування та розробці методичних підходів і пропозицій щодо удосконалення здійснення інвентаризації в нових сільськогосподарських підприємствах.

Ключові слова: інвентаризація, фактична наявність, надлишки, недостача, природні втрати, помилки, усушка, утруска, зловживання.

Постановка проблеми. З реформуванням діючих і становленням нових сільськогосподарських підприємств ринкового типу, постає необхідність у своєчасній і достовірній інформації для прийняття правильних управлінських рішень, а також у збереженні активів, які уже мають конкретного власника.

У зв'язку з цим виникає об'єктивна необхідність у методі бухгалтерського обліку, який би забезпечив цю необхідність – інвентаризації. Інвентаризація є один із елементів методу бухгалтерського обліку, який забезпечує достовірність облікових даних, їх відповідність фактичній наявності [5]. Також, Законом від 16.07.1999 р. № 996-XIV «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [13] і Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку для підтвердження правильності, достовірності даних бухгалтерського обліку і фінансової звітності передбачено проведення підприємствами, їх об'єднаннями і госпрозрахунковими організаціями (незалежно від форм власності) інвентаризації майна, коштів і фінансових зобов'язань.

В умовах становлення ринкового господарювання середні і дрібні окремі приватні власники не завжди приділяють належну увагу організації інвентаризації на своїх агропідприємствах, ігнорують її значення через високу вартість та завантаженість господарського, управлінського і облікового персоналу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Напрацювання методів та дослідження питань організації інвентаризації знайшли висвітлення у наукових роботах багатьох вчених. Зокрема Ф.Ф. Бутинець констатує, що «інвентаризація є інструментом дослідження економічної реальності, яка пізнається в порівнянні» [2], Пархоменко В. М. і Олійник С.О. вважають, що інвентаризація є інструментом забезпечення достовірності фінансової звітності [10, 11]. На думку Дерія В.А. ревізія та інвентаризація найважливіші елементи методу економічного контролю [4]. Проблеми інвентаризації при аудиті виробничих запасів досліджував Бардаш С.В. [1], основні організаційні моменти інвентаризації на підприємстві досліджував Корінько М. Д. [7], а конкретно по сільськогосподарських підприємствах Музиченко А.О. та Музиченко І.О. [9]. Зміст, порядок проведення і вдосконалення методичних прийомів інвентаризації вивчали Калюга Є.В. та Чудовець В.В. [6, 18], а Сопко В.В. працював над методикою проведення інвентаризації й оформленням інвентаризаційних описів [17]. Дем'яненко М.Я. досліджував роль інвентаризації в системі бухгалтерського обліку [3].

Серед робіт вчених ближнього зарубіжжя відносно особливостей проведення інвентаризації знайшли своє місце праці Соколова Я.В., Бикова В.А., які характеризують інвентаризацію як метод бухгалтерського обліку і контролю, який дозволяє бухгалтеру перевірити вірність та повноту відображення у бухгалтерському обліку фактів господарської діяльності [16]. Проте поява нових проблем, що стосуються організації інвентаризації на сучасному етапі, вимагає потребує дослідження.

Мета дослідження – організація та особливості проведення інвентаризації на сільськогосподарських підприємствах, завданням є розробка пропозицій щодо удосконалення організації інвентаризації та обліку її результатів.

Матеріал і методика дослідження. Матеріалом дослідження є праці вітчизняних науковців, а також практика організації інвентаризації в аграрних формуваннях. Для реалізації досягнення поставленої мети використовували наступні методи та прийоми: монографічний, вибірковий, порівняльний, абстрактно-логічний.

Основні результати дослідження. Інвентаризація є одним з елементів бухгалтерського обліку і контролю за станом активів і зобов'язань підприємства і виступає як обов'язкове доповнення до поточної документації господарських операцій.

Згідно з п. 4 розд. I Положення, затвердженого наказом Мініфіну від 02.09.2014 р. № 879 (далі – Положення № 879) проведення інвентаризації забезпечує власник (власники) або вповноважений орган/посадова особа, яка керує підприємством, відповідно до законодавства та статутних документів підприємства [12].

Головна мета проведення інвентаризації – встановлення реальності і відповідності облікових даних фактичній наявності засобів підприємства, реальності зобов'язань і дебіторської заборгованості.

Інвентаризація, що застосовується в практиці обліково-контрольної роботи класифікується наступним чином (табл.1).

Таблиця 1 – Класифікація інвентаризації

№ п/п	Класифікаційна ознака	№ п/п	Класифікаційні групи
1	За характером	1.1	планова
		1.2	позапланова
2	За повнотою охоплення об'єктів	2.1	повна
		2.2	часткова
3	Залежно від частоти проведення	3.1	первинні
		3.2	повторні
4	За методом проведення	4.1	натуральна інвентаризація
		4.2	документальна інвентаризація
5	Залежно від органів, що здійснюють контроль	5.1	відомчі
		5.2	позавідомчі

Джерело: [2]

Об'єкти і періодичність інвентаризацій визначаються керівником підприємства, за винятком випадків, коли їх обов'язковість установлена законодавством. До таких обов'язкових випадків належить проведення інвентаризації перед складанням річної фінансової звітності. Головними завданнями інвентаризації є:

- визначення фактичної наявності активів;
- виявлення розходжень між даними обліку та фактичною наявністю активів, капіталу і зобов'язань та урегулювання інвентаризаційних різниць;
- перевірка дотримання умов і порядку зберігання грошових цінностей, матеріальних активів та виявлення таких, що частково або повністю втратили свої первісні якості;
- перевірка реальності вартості активів на балансі.

У ході інвентаризації необхідно перевірити і документально підтвердити наявність, стан та оцінку активів і зобов'язань. Слід зауважити, що інвентаризації підлягає не тільки майно та матеріальні цінності підприємства, а й активи, що не є його власністю, облік яких ведеться на позабалансових рахунках. Інвентаризацію необхідно обережно проводити, щоб уникнути псуван-

ня активів. Розбиті чи втрачені запаси означають фінансову втрату для сільськогосподарського підприємства [20].

Для проведення інвентаризації наказом (розпорядженням) керівника господарства створюється постійно діюча інвентаризаційна комісія. До її складу входять керівники структурних підрозділів, головний бухгалтер та інші досвідчені працівники, які добре знають об'єкти інвентаризації, ціни та первинний облік. Комісію може очолювати керівник підприємства або його заступник.

Дослідивши організацію і роботу інвентаризаційних комісій в сільськогосподарських підприємствах, ми можемо відмітити певні проблеми, а саме:

- відсутність в окремих господарствах інвентаризаційної комісії, її функції ніхто не виконує;
- інвентаризаційна комісія створена формально, не виконуючи ніяких дій;
- інвентаризаційна комісія на підприємстві відсутня, але її певні функції виконують окремі працівники із числа загальногосподарського чи загальновиробничого персоналу за дорученням керівника підприємства;
 - на працівника, який не працевлаштований за трудовим законодавством, керівником може бути покладена словесна матеріальна відповідальність;
 - під час проведення інвентаризації не завжди залучаються галузеві фахівці (інженери по експлуатації технічних засобів, агрономи, ветлікарі, зооінженери), що знижує якість роботи;
 - робота інвентаризаційної комісії не забезпечена необхідними правильно налаштованими ваговимірними приладами, а також робочою силою для обміру і переваження запасів.

Досить часто за результатами інвентаризації виявляються розбіжності з даними бухгалтерського обліку. Причинами таких невідповідностей можуть бути:

- пересортиця (недостача одних і надлишок інших ТМЦ);
- недостачі в межах норм природних втрат;
- недостачі у зв'язку з розкраданнями працівниками господарства і зловживаннями з боку матеріально відповідальних осіб.

При пересортиці взаємне зарахування надлишків і недостач може проводитися лише за ТМЦ однакового найменування і в рівній кількості за умови, що надлишки та недостачі утворилися за один і той же перевірюваний період і в однієї і тієї ж матеріально відповідальної особи. Суми недостач, не покриті надлишками, відносять на винних осіб. Суб'єктом матеріальної відповідальності може бути тільки працівник, який знаходиться у трудових відносинах з підприємством, якому заподіяна шкода [14].

Головними причинами виявлених недостач можуть бути природні втрати, помилки під час оприбуткування і відпуску цінностей, зловживання (розкрадання). Недостачі ТМЦ у межах установлених норм природних втрат списуються на витрати підприємства.

За виявленими недостачами ТМЦ понад норми природних втрат, а також внаслідок псування цінностей вартість завданого збитку відшкодовується винними особами. Розрахунок суми відшкодування здійснюється відповідно до нової редакції п. 2 Порядку № 116, де вказано, що розмір збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей визначається шляхом проведення незалежної оцінки відповідно до національних стандартів оцінки [15]. Але можуть бути проблеми, коли оцінюваний об'єкт відсутній. В такому випадку розмір завданого підприємству збитку можна визначити за фактичними збитками на підставі даних бухгалтерського обліку, тобто виходячи з балансової вартості (собівартості) викрадених матеріальних цінностей. Витрати на відшкодування збитку списуються на винну особу. А якщо винуватець крадіжки не встановлений або у відшкодуванні збитку підприємству відмовлено судом, тоді ці витрати відносяться на збитки підприємства.

Приклад. За результатами інвентаризації виявлено надлишки пшениці і нестачу кормового ячменю. Працівника, винного в розкраданні, встановлено. Облік зазначених операцій вказано в таблиці 2.

Результати інвентаризаційної роботи мають висвітлюватися в примітках (пояснювальній записці) до річного фінансового (бухгалтерського) звіту, що дасть змогу його зовнішнім користувачам отримати відповідну аналітичну інформацію.

Таблиця 2 – Кореспонденція рахунків за відображення результатів інвентаризації сільськогосподарської продукції

Зміст господарської операції	Кореспонденція	
	дебет	кредит
Оприбутковано виявлену під час інвентаризації сільськогосподарську продукцію	27	719
Відображено нестачу сільськогосподарської продукції в межах норми природного убутку	947	27
Відображено нестачу сільськогосподарської продукції понад норму природного убутку	947	27
До прийняття рішення щодо конкретної винної особи відображено суму нестачі за балансом	072	-
Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	947	641
В сумі нестачі визнано дохід, що підлягає відшкодуванню винною особою (з урахуванням ПДВ)	375	716
З позабалансового рахунку списано суму нестачі, що підлягає відшкодуванню	-	072
Із заробітної плати утримано відшкодування з винної особи	661	375

Джерело: розроблено автором.

Вважаємо, що значного покращення інвентаризаційної роботи можна досягнути за рахунок більш повного використання можливостей і прийомів економічного аналізу. Так, наприклад, аналізуючи витрати на проведення інвентаризації з додатковими доходами, отриманими від відшкодованого матеріального збитку, можна визначити ефективність проведення інвентаризацій. Проаналізувавши матеріали інвентаризації, а саме кількість відшкодованих і невідшкодованих нестач, можна виявити вплив результатів інвентаризації на фінансовий стан підприємства. Оскільки недотримання доходів призводить до зменшення власних оборотних коштів підприємства.

Про регулярність проведення інвентаризацій можна судити проаналізувавши виконання плану інвентаризацій і не тільки в цілому за рік, а й за окремі його періоди (місяць, квартал). Регулярність проведення інвентаризацій дає змогу вчасно виявляти недобросовісних працівників.

Отже, аналіз проведення інвентаризацій є надійним гарантом ефективності сільськогосподарського підприємства, оскільки під час аналізу можна розв'язати різні завдання.

Як джерело аналізу слід використовувати плани розподілу інвентаризацій між посадовими особами, книги реєстрації контрольних перевірок інвентаризацій, таблиці обліку робочого часу, оперативні дані по нестачах і розкраданнях, первинні документації, інвентаризаційні описи товарів, порівняльні відомості результатів інвентаризації товарів, накази по результатах проведених інвентаризацій.

Проведення інвентаризації є обов'язковим для підтвердження достовірності звітності. Але питання порядку та методики здійснення інвентаризації під час аудиту провідними вченими висвітлені недостатньо.

З приводу присутності аудитора під час інвентаризації науковці теж не мають однозначної думки. Одні вважають, що аудитор не повинен входити до складу інвентаризаційної комісії, а лише спостерігати за її проведенням, інші – вважають, що аудитор взагалі не відповідає за проведення інвентаризації.

Аудиторські процедури включають перевірку планів і нагляд за процесом інвентаризації, в результаті чого визначається наявність і правильність оцінки майна господарюючого суб'єкта. Тому для підвищення достовірності отриманих аудиторських доказів, доцільно аудиторам забезпечити свою присутність хоча б на двох інвентаризаціях: одній до звітної дати і другій – після. Навмисне переоцінювання інвентаризації може вважатися шахрайським [19].

Отже, не зважаючи на те, що більшість аудиторів-практиків за проведення аудиту віддають перевагу документальним прийомам, проведення інвентаризації при аудиті активів залишається вкрай необхідною аудиторською процедурою.

Крупні аграрні холдинги приділяють значну увагу контролю за станом збереження і наявністю активів, господарських процесів. Замість послуг аудиторської фірми, вони створюють власні контрольно-ревізійні служби. Так, наприклад, на ТОВ «Комплекс Агротарс» створені і функціонують контрольно-ревізійний відділ і прензійно-позовний відділ, які сприяють виявленню та відшкодуванню збитків.

На наш погляд одним із способів покращення проведення інвентаризації є також застосування при цьому комп'ютерних технологій.

Доцільним є повна комп'ютеризація процесу проведення інвентаризації запасів, які обліковуються поштучно і на них можна проставити штрих-коди. Таке проведення інвентаризації

розв'язує відразу декілька проблемних питань, а саме: дотримання об'єктивності, точність результатів, термін проведення, зменшення обсягу трудових затрат.

Комп'ютеризація процедури здійснення інвентаризації окремих запасів потребує створення комп'ютерних програм блоку проведення інвентаризації цінностей і оформлення її результатів. Програма виконання процедур інвентаризації при комп'ютеризації здійснюється за заданим алгоритмом, за допомогою якого виконується програма послідовності процедур контролю під час інвентаризації цінностей, що забезпечує досягнення бажаного результату.

В умовах застосування комп'ютерної техніки і програм бухгалтерського обліку є можливість побудувати таку структуру аналітичного обліку по рахунку «Недостачі і втрати від псування цінностей», яка дозволить мати будь-яку інформацію для потреб управління.

Складаючи план інвентаризаційної роботи, сільськогосподарське підприємство крім пункту 1.4. Методичних рекомендацій № 37-27 [8], обов'язково має враховувати ліквідність активів та строковість пасивів.

А тому обов'язково інвентаризації мають підлягати активи в такому порядку (табл. 3).

Таблиця 3 – Класифікація активів за ліквідністю

№ п/п	Ліквідність активів	Зміст активів
1	Найбільш ліквідні активи	Суми по всіх статтях грошових коштів та їх еквівалентів, які можуть бути використані для здійснення поточних розрахунків негайно. До цієї групи належать також поточні фінансові інвестиції (цінні папери).
2	Активи, що швидко реалізуються	До цієї групи активів можна включити дебіторську заборгованість, платежі по якій очікуються протягом 12 місяців після звітної дати, та інші оборотні активи. Ліквідність цих активів різна і залежить від суб'єктивних та об'єктивних факторів кваліфікації фінансових працівників, взаємовідносин підприємства з контрагентами та їх платоспроможності, умов надання кредитів покупцям тощо.
3	Активи, що повільно реалізуються	Найменш ліквідними активами є запаси. Ліквідність цієї групи залежить від своєчасності відвантаження продукції, швидкості і правильності оформлення банківських документів, швидкості платіжного документообігу в банку, а також від якості та попиту на продукцію, її конкурентоспроможності, платоспроможності покупців, форми розрахунків та ін.
4	Активи, що важко реалізуються	Активи, призначені для використання в господарській діяльності протягом тривалого періоду часу

Джерело: розроблено автором.

Перші три групи активів є більш ліквідними, ніж інше майно підприємства. Чим ліквідніші активи, тим вища ймовірність їх втрати через халатність і зловживання матеріально-відповідальних осіб.

Пасиви балансу в свою чергу класифікують наступним чином (табл.4).

Таблиця 4 – Класифікація пасивів за строковістю

№ п/п	Строковість пасивів	Зміст пасивів
1	Найбільш строкові зобов'язання	кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, поточні зобов'язання за розрахунками, інші короткострокові пасиви
2	Короткострокові пасиви	короткострокові позикові кредити банків та інші позики, що підлягають протягом 12 місяців після звітної дати
3	Довгострокові пасиви	довгострокові кредити банків, позикові кошти та інші довгострокові пасиви – сума статей II розділу пасиву балансу "Довгострокові зобов'язання і забезпечення"
4	Постійні пасиви	статті I розділу пасиву балансу "Власний капітал"

Джерело: розроблено автором.

При організації інвентаризації пасивів, на нашу думку, максимально і в першу чергу необхідно приділяти увагу постійним і довгостроковим пасивам.

Адже, постійні пасиви відображають власність і, кому вона належить, в яких пропорціях. Довгострокові пасиви відображають довгострокові зобов'язання з оренди.

В країнах ринкової економіки за методом інвентаризації може розраховуватися чистий дохід, що являє собою економічний дохід від витрат до фермерського господарства: робоча сила, управління і чиста вартість землі та інших активів ферми [21].

Висновки. Таким чином, організація інвентаризації потребує вирішення ряду питань. Методика проведення інвентаризації має забезпечити її якість. А для цього необхідно забезпечити:

- створення кваліфікованої інвентаризаційної комісії та якісний добір її членів;
- складання Плану проведення інвентаризаційної роботи;
- раптовість проведення інвентаризації;
- послідовності процесу проведення інвентаризації (опломбування місць зберігання цінностей, перевірка правильності роботи ваговимірювальних приладів, одержання останніх звітів, взятих у матеріально відповідальних осіб з відповідною підпискою);
- дотримання правил підрахунку цінностей;
- ретельне оформлення документів інвентаризації;
- оперативність визначення результатів інвентаризацій.

На нашу думку, таку роботу слід проводити невідкладно, щоб у найближчому майбутньому власник мав змогу відчути ефект від проведення інвентаризації.

Водночас, комп'ютеризація обліку і інвентаризації скорочує на половину термін проведення інвентаризації, усуває ймовірність помилок у номенклатурних номерах, цінах та інших реквізитах та запобігає викривленню результатів.

Непроведення інвентаризації або її проведення з порушеннями призводить до втрат грошових і матеріальних цінностей, судових розглядів. Також, дані фінансової звітності, складеної без проведення інвентаризації, можуть виявитися недостовірними, що може призвести до нарахування штрафів і пені, передбачених податковим законодавством.

Роль інвентаризації в умовах ринкової економіки на сільськогосподарських підприємствах зростає. Адже, проведення інвентаризації дозволяє вчасно і ефективно вирішувати проблеми в діяльності сільськогосподарських підприємств і забезпечує одержання повної, достовірної та неупередженої інформації про наявність і стан активів, власного капіталу та зобов'язань; можливість контролю з боку власника за наявністю і станом переданого в оренду чи безоплатне користування майна та інше. Інвентаризація виступає важливим елементом методики визначення фінансових результатів діяльності як для великих, так і середніх та малих аграрних формувань.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бардаш С.В. Інвентаризація при аудиті виробничих запасів. Республіканська науково-практична конференція з аудиту: Удосконалення національних нормативів аудиту. Житомир: ЖІТІ, 2000. С.108-111.
2. Бутинець Ф.Ф., Чижевська Л.В., Береза С.Л. Бухгалтерський фінансовий облік: за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. Житомир: ЖІТУ, 2000. 608 с.
3. Дем'яненко М.Я., Чудовець В.В. Інвентаризація в системі бухгалтерського обліку: монографія, К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2008. 286 с.
4. Дерій В.А. Ревізія та інвентаризація найважливіші елементи методу економічного контролю. Бухгалтерія в сільському господарстві. 2006. № 20. С. 7-9.
5. Дондик Н. Я. Судова бухгалтерія : навч.посіб. / Н. Я. Дондик, Г. П. Дондик. К. : Центр учбової літератури, 2011. 208 с.
6. Калюга С. В. Зміст, порядок проведення і вдосконалення методичних прийомів інвентаризації. Вісник податкової служби України. 2001. № 5. С. 24-30.
7. Корінько М. Д. Інвентаризація на підприємстві: основні організаційні моменти. Податки та бухгалтерський облік. 2009. № 101. С. 3-8.
8. Методичні рекомендації з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, розрахунків та незавершеного виробництва сільськогосподарських підприємств. Лист Міністерства аграрної політики України від 04.12.2003 р. № 37-27-12/14023. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN11085.html (дата звернення 05.01.2018).
9. Музиченко А.О., Музиченко І.О. Особливості проведення інвентаризації в сільськогосподарських підприємствах. Ефективна економіка. 2013. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2508>
10. Олійник С.О. Роль інвентаризації в формуванні достовірної фінансової звітності та шляхи її вдосконалення. URL: http://sophus.at.ua/publ/2014_05_22_23_kampodilsk/sekcija_6_2014_05_22_23/rol_inventarizaciji_v_formuvanni_dostovirnoji_finansovoji_zvitnosti_ta_shljak_jiji_vdoskonalennja/64-1-0-1011
11. Пархоменко В. М. Інвентаризація – інструмент забезпечення достовірності фінансової звітності. Вісник податкової служби України. 2012. №43. С. 20–29.
12. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України 02.09.2014 № 879 (із змінами і доповненнями). Дата оновлення: 18.11.2016. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14> (дата звернення 05.01.2018).

13. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV (із змінами і доповненнями). Дата оновлення: 01.01.2018. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 05.01.2018).

14. Про визначення розміру збитків, завданих підприємству, установі, організації розкраданням, знищенням, нестачею або втратою дорогоцінних каменів і валютних цінностей: Закон України від 06.06.1995 р. № 217/95-ВР (із змінами і доповненнями). Дата оновлення: 16.12.2011. URL: [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/217/95-вр](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/217/95-vr). (дата звернення 05.01.2018).

15. Про затвердження порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення матеріальних цінностей: Постанова Кабінету Міністрів України №116 від 22.01.1996 р. (із змінами і доповненнями). Дата оновлення: 16.12.2011. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP960116.html (дата звернення 05.01.2018).

16. Соколов Я.В., Быков В.А. Инвентаризация как метод бухгалтерского учёта. Бухгалтерский учёт. 2005. №4. С. 48-52

17. Сопко В.В. Бухгалтерський облік: навч. Посібник. К.: КНЕУ, 2000. 578 с.

18. Чудовець В. В. Инвентаризация як метод обліку і контролю діяльності сільськогосподарських підприємств : дис... канд. екон. наук: 08.06.04. К., 2006.

19. Eric bank. Retail method of accounting for inventory. Url: <http://smallbusiness.chron.com/retail-method-accounting-inventory-65308.html>.

20. Heather topham wood. Goals of inventory management. Url: <http://smallbusiness.chron.com/goals-inventory-management-21713.html>.

21. William edwards. Your farm income statement. – url: <http://www.extension.iastate.edu/agdm/wholefarm/html/c3-25.html>

REFERENCES

1. Bardash, S.V. (2000). Inventarizaciya pri auditu virobnychih zapasiv [Inventory at the audit of inventory]. Respublikanska naukovo-praktichna konferenciya z auditu: Udoskonalennya nacionalnih normativiv auditu [Republican Scientific and Practical Conference on Audit: Improvement of National Audit Standards Republican Scientific and Practical Conference on Audit: Improvement of National Audit Standards]. Zhitomir ZhITI, pp108-111.

2. Butinec, F.F., Chizhevskaya L.V., Bereza S.L. (2000). Buhgalterskij finansovij oblik [Financial accounting]. Zhitomir, ZhITU, 608 p.

3. Dem'yanenko, M.Ya., Chudovec V.V. (2008). Inventarizaciya v sistemi buhgalterskogo obliku [Inventory in the accounting system]. Kyiv, NNC «Institut agrarnoyi ekonomiki», 286 p.

4. Derij, V.A. Reviziya ta inventarizaciya najvazhlivishi elementi metodu ekonomichnogo kontrolyu [Inspection and inventory are the most important elements of the method of economic control]. Buhgalteriya v silskomu gospodarstvi- Accounting in agriculture [Accounting in agriculture], 2008, no. 20, pp. 7-9.

5. Dondik, N. Ya., Dondik G. P. (2011). Sudova buhgalteriya: navchalnij posibnik [Trial accounting: tutorial]. Kiev, Centr uchbovoyi literature, 208 p.

6. Kalyuga, Ye. V. Zmist, poryadok provedennya i vdoskonalennya metodichnih prijomiv inventarizaciyi [The content, the procedure for conducting and improving the methodical methods of inventory]. Visnik podatkovoyi sluzhbi Ukrayini [Bulletin of the Tax Service of Ukraine], 2001 no. 5, pp. 24-30.

7. Korinko, M. D. Inventarizaciya na pidpriemstvi: osnovni organizacijni moment [Inventory at the enterprise: the main organizational moments]. Podatki ta buhgalterskij oblik [Taxes and accounting], 2009, no. 101, pp. 3-8.

8. List Ministerstva agrarnoyi politiki Ukrayini «Metodichni rekomendaciyi z inventarizaciyi osnovnih zasobiv, nematerialnih aktiviv, tovarno-materialnih cinnostej, groshovih koshtiv, rozrahunkiv ta nezavershenogo virobnictva silskogospodarskih pidpriemstv» [Letter from the Ministry of Agrarian Policy of Ukraine «Methodical recommendations on inventory of fixed assets, intangible assets, inventory, cash, payments and unfinished agricultural enterprises»]. Available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN11085.html

9. Muzichenko, A.O., Muzichenko, I.O. Osoblivosti provedennya inventarizaciyi v silskogospodarskih pidpriemstvah [Features of the inventory in agricultural enterprises]. Efektivna ekonomika [Effective economy], 2013, no. 11. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2508>.

10. Olijnik, S.O. Rol inventarizaciyi v formuvanni dostovirnoyi finansovoyi zvitnosti ta shlyahi yiyi vdoskonalennya [The role of inventory in the formation of sound financial reporting and ways to improve it], 2014. Available at: http://sophus.at.ua/publ/2014_05_22_23_kampodilsk/sekcija_6_2014_05_22_23/rol_inventarizaciji_v_formuvanni_dostovirnoji_finsanovoji_zvitnosti_ta_shljak_jiji_vdoskonalennja/64-1-0-1011.

11. Parhomenko, V. M. (2012). Inventarizaciya – instrument zabezpechennya dostovirnosti finansovoyi zvitnosti [Inventory – a tool to ensure the reliability of financial reporting]. Visnik podatkovoyi sluzhbi Ukrayini [Bulletin of the Tax Service of Ukraine], 2012, no. 43, pp. 20–29.

12. Polozhennya pro inventarizaciyu aktiviv ta zobov'язan. Nakaz Ministerstva finansiv Ukrayini 02.09.2014 № 879 (iz zminami i dopovnenniyami) [Provisions on inventory of assets and liabilities. Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated 02.09.2014 № 879 (with amendments and supplements)]. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>.

13. Zakon Ukrayini «Pro Buhgalterskij oblik ta finansovu zvitnist v Ukrayini» [Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine"]. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

14. Zakon Ukrayini «Pro viznachennya rozmiru zbitkiv, zavdanih pidpriemstvu, ustanovi, organizaciyi rozkradannjam, znishennyam, nestacheju abo vtratoyu dorogocinnih kameniv i valyutnih cinnostej» [Law of Ukraine «On Determining the Amount of Damage Caused by the Company, Institution, Organization for the Abduction, Destruction, Lacking or Loss of Precious Stones and Currency Values»]. Available at: [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/217/95-вр](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/217/95-vr).

15. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayini «Pro zatverdzhennya poryadku viznachennya rozmiru zbitkiv vid rozkradannya, nestachi, znishennya materialnih cinnostej»: №116 vid 22.01.1996 r. (iz zminami i dopovnenniyami) [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the procedure for determining the amount of damage from theft, shortage, destruction of material assets": № 116 of 22 January 1996]. Available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP960116.html

16. Sokolov, Ya.V., Bykov, V.A. (2005). Inventarizaciya kak metod buhgalterskogo uchyota [Inventory as a method of accounting]. Buhgalterskij uchyot [Accounting], 2005, no 4, pp. 48-52.
17. Sopko, V.V. (2000). Buhgalterskij oblik: navch. posibnik [Accounting: a tutorial]. Kyiv, KNEU, 578 p.
18. Chudovec, V. V. (2006) Inventarizaciya yak metod obliku i kontrolyu diyalnosti silskogospodarskih pidpriyemstv [Inventory as a method of accounting and control of agricultural enterprises]. Candidate's thesis. Kyiv: Derzhavna akademiya statistiki, obliku ta auditu Derzhkomstatu Ukraini.
19. Eric Bank. Retail Method of Accounting for Inventory. Available at: <http://smallbusiness.chron.com/retail-method-accounting-inventory-65308.html>.
20. Heather Topham Wood. Goals of Inventory Management. Available at: <http://smallbusiness.chron.com/goals-inventory-management-21713.html>.
21. William Edwards. Your Farm Income Statement. Available at: <http://www.extension.iastate.edu/agdm/wholefarm/html/c3-25.html>

**Проблемы инвентаризации в сельскохозяйственных предприятиях и пути ее совершенствования
Стадник Л.И.**

Рассмотрены методические и практические проблемы организации инвентаризации в сельскохозяйственных предприятиях. Исследовано состояние организации первичного учета операций о результатах проведенных инвентаризаций. Выявлены отдельные проблемы по организации их проведения и оформления результатов. Предложены пути совершенствования организации инвентаризаций в аграрных формированиях. Научная новизна заключается в усилении теоретического обоснования и разработке методических подходов и предложений по совершенствованию осуществления инвентаризации в новых сельскохозяйственных предприятиях.

Ключевые слова: инвентаризация, фактическое наличие, излишки, недостача, естественная убыль, ошибки, усушка, утруска, злоупотребления.

Inventory problems in agricultural enterprises and their solutions Stadnik L.

The article deals with the methodical and practical problems of inventory management in the agricultural enterprises. The state of the organization of the primary account operations in relation to the results of the conducted inventories was investigated. Some problems with their conducting organization and drawing up of the results are revealed. The ways of inventory organization improvement in agrarian formations are offered.

The scientific novelty consists in strengthening the theoretical substantiation and the development of methodological approaches and proposals for improving the implementation of inventory in new agricultural enterprises.

With the reform of the existing and the emergence of new agricultural enterprises of a market type, there is a need for timely and reliable information for the adoption of sound management decisions, as well as for the preservation of assets that already have a specific owner.

In this regard, there is an objective need in the accounting method, which would ensure this need – inventory.

The main purpose of the inventory is to establish the reality and compliance of the accounting data with the actual availability of the enterprise assets, the reality of liabilities and receivables.

Organization of inventory requires solving a number of tasks. An inventory methodology should ensure its quality. And for this purpose it is necessary to ensure:

- creation of a qualified inventory commission and qualitative selection of its members;
- preparation of the plan for inventory work;
- suddenness of the inventory;
- consistency of the inventory process, (sealing of storage sites, checking the correctness of the operation of weighing instruments, receiving the latest reports taken from financially responsible persons with the appropriate subscription);
- observance of counting values rules;
- thorough registration of inventory documents;
- efficiency of determining the results of inventories.

In our opinion, such work should be carried out immediately so that in the near future the owner could feel the effect of inventory.

We believe that a significant improvement in inventory work can be achieved through better use of opportunities and methods of economic analysis. For example, by analyzing the cost of inventory with additional income received from the reimbursed material damage, you can determine the effectiveness of inventory. After analyzing the inventory materials, namely the quantity recoverable and non-recoverable deficiencies, it is possible to identify the effect of inventory results on the financial condition of the enterprise. Because non-compliance leads to a reduction in the company's working capital.

Computerization of accounting and inventory reduces the half-time of inventory, eliminates the probability of errors in nomenclature numbers, prices and other details and prevents distortion of the results.

Failure to conduct an inventory or its conduct with violations leads to loss of monetary and material assets, litigation. Also, financial reporting data, compiled without an inventory, may prove to be false, which may lead to the calculation of fines and penalties provided for by the tax law.

The role of inventory in a market economy in agricultural enterprises is increasing. After all, inventory management allows timely and efficient solving of problems in the activity of agricultural enterprises and provides for obtaining complete, reliable and unbiased information about the availability and condition of assets, equity and liabilities; the possibility of control by the owner in the presence and condition of the leased or unpaid use of property, and so on. Inventory acts as an important element of the method of definition agrarian formations.

Keywords: inventory, actual availability, surpluses, shortage, natural losses, mistakes, loss, traumas, abuse

Надійшла 20.09.2017 р.

АГРАРНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

УДК 658.5.012.1

БАЛАНЮК І. Ф., д-р екон. наук

ifbalaniuk@gmail.com

ГОЙ Н. В., канд. екон. наук

natalygoy22@gmail.com

ШЕЛЕНКО Д. І., канд. екон. наук

ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

diantnya@ukr.net

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ З ПЕРЕРОБКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Розглянуто та обґрунтовано необхідність впровадження інноваційних підходів до формування механізму оперативного управління на підприємствах з переробки сільськогосподарської продукції.

Встановлено, що механізм оперативного управління доцільно розглядати як складну організаційну систему, яка є активним елементом управлінського процесу на підприємстві. На основі проведених досліджень узагальнено, що удосконалення управлінського механізму створює передумови для ефективного використання інноваційних інструментів.

Визначено, що практичне застосування сформованого механізму потребує адаптації до умов та особливостей господарювання на підприємствах з переробки сільськогосподарської продукції.

Ключові слова: інноваційні підходи, підприємство з переробки сільськогосподарської продукції, механізм оперативного управління, діяльність підприємства, процес управління.

Постановка проблеми. Для економічної політики держави пріоритетним стратегічним орієнтиром є інноваційний розвиток економіки. Забезпечення ефективної діяльності підприємств з переробки сільськогосподарської продукції потребує суттєвих змін та пошуку інноваційних, якісно відмінних від діючих організаційних структур управління. Аналіз світового досвіду управління свідчить про необхідність застосування інновацій як безальтернативної, невід’ємної та важливої складової загальнодержавної політики будь-якої країни. Сучасна ситуація на внутрішньому й зовнішньому ринках України характеризується суттєвим загостренням конкурентної боротьби у сфері інноваційної діяльності, за цих умов інновації стають обов’язковим елементом діяльності суб’єкта господарювання та їх основною рушійною силою й передумовою розвитку. Актуальність впровадження інноваційних підходів до управління підприємствами зумовлюється стрімким зростанням впливу науки та нових технологій на розвиток світової економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблем впровадження інновацій в управлінську діяльність підприємств розглядаються в наукових працях таких відомих зарубіжних науковців як Ф. Берnard [1], Д. Брайт [2], П. Друкер [3], Д. Тидд [4], М. Люсьєр [5], Дж. Менш [6], М. Слек [7], В. Стівенсон [8], А. Хілл [9] та ін. У сучасній науковій літературі загальні проблеми науково обґрунтованого управління підприємствами розкривають у працях вітчизняні вчені-економісти: Г. Коваленко [10], Л. Малюта [11], Я. Миколайчук [14], В. Россоха [15], А. Черницька [16], Н. Шведа [17]. Водночас, наукові дослідження в галузі оперативного управління на підприємствах з переробки сільськогосподарської продукції не мають широкого розповсюдження і тому потребують поглибленого розкриття.

Незавершеність наукових розробок в окресленій проблематиці та її важливе практичне значення для підвищення ефективності господарювання визначає актуальність теми дослідження.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та визначенні необхідності використання інноваційних підходів до удосконалення механізму оперативного управління на підприємствах з переробки сільськогосподарської продукції.